

Namnet *Sigfrid* tycks icke vara belagt i någon annan gotländsk inskrift. Gårdsnamnet Sigfride (Siffride) finns på flera håll på Gotland: i Vamlingbo, Öja och Fide, i Lojsta, i Rute. 43–49 **boþfriþ** återger väl ett mansnamn (ack.) *Botfriþ* Botfrid; detta förekommer även i inskriften på G 63.

R. 71 kan ha varit **r** eller **b**: *hvar sum runir raþer* »den som kan läsa runor» eller *hvar sum bynir raþer* »den som kan böner, den som kan bedja rätt». Linnæus har två raka staplar för r. 71. Den tycks ha varit skadad. Om ett liknande uttryck på ett nyfunnet uppländskt gravmonument se S. B. F. Jansson i *Fornvännen* 1959, s. 196.

6. Vamlingbo kyrka.

Litteratur: L 1811, S 188. C. G. Hilfeling, *Resejournal* 1799 (F m 57: 6), s. 77.

Ingen avbildning är bevarad.

Stenen och dess inskrift är känd endast genom anteckning av Hilfeling: »N° 3. Sönderslagen och aldeles oläselig». Endast spridda runor har han kunnat läsa, utan att få något sammanhang:

... : k ... o ... þ ... r : raka ... ub : af ... biþr : a ...

7. Vamlingbo kyrka.

Litteratur: C. Linnæus, *Iter Gotlandicum* (hs i Linnean Soc., London), s. 370; G. Wallin, *Analecta Gothlandica* 1, s. 641 (Linnæus).

Gravhäll med runinskrift, känd endast genom uppteckning av Linnæus. Den har liksom de föregående G 4–6 funnits på kyrkogården.

Inskrift (enligt Linnæus):

hualf : lit ... ufir : tar : fadur : simun ...

»Ett gravvalv lät(o) ... över deras (?) fader Simon ...»

Ordet *hualf* n. gravvalv förekommer även i inskrifterna G 34, 65, 101, 123, 137, S 94, 96.

Mansnamnet *Simon* (*Simun*) återfinns även i en av inskrifterna i Lye kyrka, G 99. Dessutom i en latinsk inskrift på en skål i fyndet från Dune, Dalhems sn (Lindström nr 42): »Simon me fecit». Det synes i varje fall ha varit sällsynt på Gotland under medeltiden, vida vanligare i Norge (enligt Lind). En skriftform *Simon* kan givetvis också vara en efter apostlanamnet anpassad återgivning av ett nordiskt mansnamn *Sigmundr*, *Sæmundr*. Aposteln Simons namn ingår i dateringen på spisstolpen i Kullans, Gerums sn (G 78).

Botarve hembygdsgård, Vamlingbo sn.

Litteratur: N. Tiberg, *Brev till O. v. Friesen* 1/7 1935 (i: O. v. Friesens *Anteckningar*, UUB).

Äldre avbildning: O. v. Friesen och J. W. Hamner foto (ATA).

Runinskrift från sen tid, på ett spisöverstykke, numera i Botarve hembygdsgård. Proveniensen är ej med säkerhet känd; troligen från Öja (enligt D. Gadd). Ett liknande spisöverstykke finns i Kattlunds gård i Grötlingbo sn.

Sandsten. Styckets bredd är 97 cm; höjden vid ändarna drygt 31 cm. I stenens mitt ett Kristushuvud. Å ömse sidor om detta finns följande inskription med upphöjda bokstäver och siffror: »Anno — 1768. L J S — K M D». Det senare är utan tvivel initialerna till ägaren av gården, där spisen ursprungligen har hört hemma, och hans hustru, förslagsvis L[ars] J[ohans] S[on] och K[arin] M[åns] D[otter]. I stenens ytterkant stå några runor, längst uppe till höger, ovanför siffrorna 68, tydligt ristade med kniv eller mejsel.

Fig. 6. Botarve hembygdsgård, Vamlingbo sn. Spisöverstycke med runinskrift. Foto I. Anderson 1954.

Inskrift:

anþ : s : hans-en

Med undantag av de tre sista runorna är allt klart. Tredje runan från slutet är svag, särskilt upptill; den kan ha varit **t** eller **s**. Sista runan kan möjligen ha varit en binderuna **on**.

Inskriften innehåller sannolikt ett namn, Anders Hanssen, möjligen Hansson. Kanske är det spisens tillverkare, som på detta diskreta sätt har velat bevara sitt namn, i forntida skrivtecken.

Lektor Nils Tiberg, den förste som har iakttagit runorna på spisöverstycket (omkring 1930), har i brev till O. v. Friesen givit följande alternativa förslag: »En annan läsning, måhända lika tänkbar, vore: *And[ers] S. Hanssen*, hvarvid S skulle betyda Stainstu, Sippmanne el. någon annan gård på Gotland, hvarifrån runristaren kunde härstamma. På Södra Gotland kallas näml. en bonde t. ex. Jakå Hannare (=Jakob som äger Hannare), Pell' Dorve (=Per som äger Domararve). Längre norrut säger man däremot t. ex. Bjers Kall' Nilsson (=Karl Nilsson vid Bjers gård; skrives Karl Nilsson, Bjers).» Om detta namnskick se även s. 116 f.

Måhända har det dock snarare varit en »lärde» man än en bonde, som har ristat runorna i spisöverstycket. Kyrkoherde i Vamlingbo under den tid, som här kommer i fråga, var Jakob Andersson Hansén. Han blev kyrkoherde här år 1774 och dog 1798. Det förefaller rätt sannolikt, att det är han som vid något tillfälle har roat sig med att rista sitt tillnamn And. S. Hansén i kanten av den vackra spisen.

Runorna ha i varje fall inristats tidigast år 1768, då spisöverstycket har tillverkats. De tillhöra sålunda en sen tid, då kunskapen om runor hade uppfriskats genom lärda män sådana som Carl Linnæus och Georg Wallin. Ingenting hindrar, att de kunna vara åtskilligt senare.

Botarve hembygdsgård, Vamlingbo sn.

Fragment av en runsten, från Viges i Grötlingbo sn. Se nedan G 41.

Gairvalds, Vamlingbo sn. Nu i Gotlands Fornsal.

Litteratur: P. A. Säve, Gutaord 13 (hs R 625: 12 i UUB), s. 142 (anteckning d. 23/12 1878).

Äldre avbildning: P. A. Säve, teckning a. a.

Stenyxa av mörkgrön sten (amfibolit), s. k. trindyxa. Längd 12,6 cm. Funnen vid Gairvalds. Numera i Gotlands Fornsal, Visby (inv.-nr A 3725), inköpt den 23/12 1878.

Runorna äro rispade på yxans ena sida.

Fig. 7. Gairvalds, Vamlingbo sn. Stenylxa med sentida runinskrift. Foto N. Lagergren 1961.

Sven B. F. Jansson har i sept. 1961 undersökt ristningen och därom meddelat följande: »Ristningen har rengjorts, ifyllts med färg och fotograferats ... Runorna, som äro grunda och delvis otydliga, äro omkring 1 cm höga.

Inskrift:

• olof : siupin :
5 10

Till läsningen: Skiljetecknet före 1 o består av en punkt. 1 o har formen $\downarrow$. I 3 o är nedre bistaven otydlig. I 4 f är övre bistaven grund. Skiljetecknet efter 4 f består troligen av tre punkter; de äro alla grunda. 5 s har formen $\neg$. Till vänster om huvudstaven i 6 i finnas två små fördjupningar, som med all sannolikhet äro naturliga. 7 u är ej stunget. Runan 8 har formen $\downarrow$. 9 i är ej stunget. 10 n har ensidig bistav. Skiljetecknet efter 10 n består av två punkter.

Inskriften, som otvivelaktigt är sentida, återger av allt att döma namnet på stenylxans ägare. Namnet torde ha varit *Olof Sjödin*.

Tidigare har inskriften lästs •olaf : sauþin : , vilket kunde förmodas återge ett namn Olaf Saudin (eller Laudin). Man har även ifrågasatt, att ristaren möjligen har velat återge samma namn, som förekommer på stenstolpen vid Sigräifs (G 8).

Runorna o, n, s äro de vanliga gotländska.

8. Sigräifs, Vamlingbo sn.

Pl. 2, 3.

Litteratur: L 1858, S 195. G. Wallin, *Analecta Gothlandica* 1, s. 680, 706, 747; C. G. Hilfeling, *Resejournal* 1799 (F m 57: 6), s. 65; N. J. Ekdahl, *Resa på Gotland* 1826 (ATA), s. 2; J. G. Liljegren och C. G. Brunius, *Nordiska fornlemningar* (1826–29), nr LXXXVIII; J. H. Wallman, *Öländska och gothländska fornlemningar*, 1830 (ATA); J. G. Liljegren, *Runlära* (1832), s. 158; P. A. Säve, *Reseberättelse* 1864 (ATA), s. 176; G. Stephens, *Old Northern Runic Monuments* 2 (1867–68), s. 821; H. Hildebrand, *Sveriges medeltid* 1 (1879), s. 136, *Sveriges historia: Medeltiden* (1905), s. 261, 263; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 131; J. Roosval, *Den gotländska ciceronen* (1926), s. 55, 135; N. Lithberg, *Gotländska minnesmärken* 1 (1929), s. 40, 66, *Bondgårdar från Gotlands medeltid* (i: Rtg 1930), s. 6; O. v. Friesen, *Anteckningar* 1923 (UUB).

Äldre avbildningar: Hilfeling, teckning (F m 57: 6 s. 66; återgiven i Liljegren o. Brunius a. a., Liljegren, *Runlära*, pl. vii b och i Liljegren *Fullständig Bautil*: L 1858); Ekdahl, teckning a. a.; Wallman, teckning a. a. (fig. 1); tuschteckning av okänd i Liljegren, *Fullständig Bautil*: L 1858; P. A. Säve, teckning (i *Reseberättelse* 1864, ATA, och i S 170 II, UUB; återgiven av H. Hildebrand 1879 s. 136 och av Stephens a. a.); A. Edle foto (hos Lithberg 1929 pl. 12); O. v. Friesen och J. W. Hamner foto 1923 (ATA).

Vid infarten till gården Sigräifs på östra sidan om landsvägen, omkring 65 m N om manbyggnaden stå två medeltida portstolpar av grå kalksten. På den vänstra (norra) av dessa finns en runinskrift, vänd utåt mot landsvägen. Stenens höjd över marken är 2,17 m, bredd nedtill 0,67 m, upptill över korsmitten 0,50 m. Stenen avsmalnar sålunda sakta uppåt. Stenens tjocklek är 25 cm. Vägportens bredd, d. v. s. avståndet